

PARLAMENT DE CATALUNYA

Anna Erra i Solà
Presidenta

Homenatge a Joan Oró

Palau del Parlament, 2 d'octubre de 2023

Bon vespre a tothom. Membres de la Fundació Joan Oró, familiars de Joan Oró, membres de la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació, president Pujol, diputats, diputades, president de la Diputació i tots els qui avui ens acompanyeu en aquest acte en què celebrem el centenari del naixement de Joan Oró, en primer lloc vull donar les gràcies molt sincerament a totes les persones que han participat en aquesta taula rodona, ja que ens han ajudat a conèixer encara molt més aquest gran bioquímic lleidatà de prestigi internacional.

Com s'ha dit, la trajectòria científica i el llegat del professor Oró s'han reivindicat en innumbrables ocasions, una trajectòria i un llegat que han contribuït a la investigació i teorització sobre l'origen de la vida, ja que Oró, com també s'ha dit, va descobrir l'adenina a partir de l'àcid cianhídric. A més, el professor va col·laborar en grans recerques de la NASA, va impulsar centres i instituts vinculats a la ciència, la recerca, la innovació i l'astronomia –el president Pujol n'ha fet bona memòria– i va crear la fundació que porta el seu nom.

Per tot això, el doctor Oró és un dels nostres catalans universals. Això és inqüestionable i ho serà per sempre més. Oró forma part del nostre imaginari col·lectiu, com tants altres catalans; hem parlat de Gaudí, de Trueta, de Casals... És a dir, ell forma part de tots aquests catalans universals.

D'altra banda, el seu pas per aquesta casa, pel Parlament de Catalunya, durant els primers mesos d'autonomia és menys conegut. Avui, aquí s'ha parlat sobretot del seu vessant científic, però també cal conèixer i posar en valor el seu vessant polític.

Com s'ha dit, va ser a partir del final dels anys setanta i començament dels vuitanta que la figura del doctor Oró va començar a tenir ressò. Aleshores ja era una persona respectada i una de les veus més autoritzades; com deien els romans, tenia *auctoritas*. Se'n feien ressò veus com la de Josep Maria Espinàs, que en la crítica d'una pel·lícula sobre els catalans universals descrivia Oró com «la bonhomia del científic adaptat a l'estil nord-americà».

PARLAMENT DE CATALUNYA

Anna Erra i Solà
Presidenta

Oró va tornar a casa per la porta gran després d'haver realitzat el seu somni americà, i l'interès i l'expectació eren d'una magnitud important, sobretot quan va dir que fixava la residència a Lleida i deixava Houston i els Estats Units i que s'incorporava ràpidament als actes de campanya de les eleccions democràtiques al Parlament. I va tornar perquè era conscient de la transcendència del moment polític i nacional que vivia el nostre país, de la crisi econòmica que travessava i dels canvis estructurals, de reconversió, que s'havien d'impulsar, i ell, pel seu paper i per la seva manera de ser, no en volia ser un simple espectador. Empès pel seu compromís, Oró volia contribuir a la reconstrucció de Catalunya després de gairebé mig segle, com va dir en una ocasió, d'«esterilitat política». També per aquest motiu avui li fem aquest homenatge.

Així, empès pels seus amics i familiars, Oró fa el salt a la política i surt escollit, com ja s'ha dit, diputat de CiU per la circumscripció de Lleida. Més tard esdevingué assessor del Govern en matèria de recerca i innovació, i al Parlament també va participar en la Comissió d'Agricultura, Ramaderia i Pesca i en la Comissió d'Investigació sobre la Central Nuclear d'Ascó.

En una de les seves primeres declaracions públiques va dir: «Vinc al Parlament com a científic, i no com a polític.» De fet, Oró sempre reivindicava el seu perfil de candidat independent i es definia, d'alguna manera, com a apolític, i en alguna ocasió havia anat més enllà i havia reconegut obertament que de polític no en tenia res. Ara bé, com a servidor públic, entenia la política com l'art d'administrar la cosa pública a favor del benestar dels ciutadans, però ho feia a la seva manera, aplicant el mètode científic a la recerca de la veritat i fugint de dogmatismes.

Guiat pel principi de justícia social, buscava en tot el moment solucions pràctiques a problemes concrets. Així, per exemple, davant de la dependència del petroli ja parlava d'energies alternatives; davant del creixement demogràfic, aplicava la bioquímica per a la millora de la producció agrícola, o davant dels problemes, que actualment encara tenim, d'abastament d'aigua i de sequera, ja parlava de temes de canalització de l'aigua, de tècniques de reg, de degoteig... És a dir, Oró es veia a si mateix com un home de fets i no de discursos i de buscar sempre complicitats i aliances per encarar els problemes, sempre posant atenció a les especificitats de cada territori. I, també, preocupat, com no, pel món, intentava parlar, sempre amb humilitat i amb un gran esperit de solidaritat i cooperació, del fet que havíem de ser molt solidaris amb el planeta, unes paraules que avui ressonen amb més força que mai davant l'enorme magnitud de reptes globals que hem d'afrontar.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Anna Erra i Solà
Presidenta

Un dels cavalls de batalla d'Oró, si no el més important, va ser el traspàs efectiu de les competències en matèria d'investigació a la Generalitat. L'Estatut d'autonomia de Catalunya del 79 ja recollia la investigació com una competència exclusiva de la Generalitat. Val a dir que aquesta reclamació, per dir-ho d'alguna manera, era compartida per altres protagonistes de l'època, com el president Pujol, el doctor Gabriel Ferreter, Ramon Trias Fargas, Joan Guitart o el doctor Laporta, i convé no oblidar que veníem d'una dècada, la dels setanta, marcada per la crisi del petroli, una crisi que no només era energètica, sinó també, i sobretot, econòmica, amb una taxa d'atur que s'enfilava any rere any.

En el fons, el nostre homenatjat defensava que l'aposta ferma i decidida per la investigació científica i la innovació tecnològica contribuiria a donar resposta a les necessitats vitals de Catalunya. Per Oró, el foment de la investigació havia d'estar al servei del país i de la seva prosperitat. Per aquest motiu interpel·lava les administracions, però també el sector industrial i el sector privat. No era un luxe, com havia repetit en moltes ocasions, sinó una necessitat que no admetia més dilacions. Es tractava d'una inversió, n'estava convençut, per ajudar a convergir al més ràpid possible amb el nivell de desenvolupament de la resta dels països de l'Europa occidental, i més quan en aquell moment estàvem a punt d'entrar a la Comunitat Econòmica Europea, i es tractava també d'una inversió per poder retenir talent, el talent dels joves, dels nostres fills i filles.

No obstant això, i em sembla que avui s'ha dit parlant de l'esperit i la manera de ser de Joan Oró, la lentitud de les negociacions amb l'Estat, que s'hi mostrava reticent, l'endarreriment dels traspassos i les inversions insuficients van decebre, i això no és cap secret, les expectatives del nostre científic, i al final de l'any 80 Oró ho reconeixia i deia: «Em perdo en les intrigues polítiques, que fan perdre un temps considerable.» En aquest sentit, Oró va alertar del risc que l'autonomia catalana es convertís en un mite si la investigació es continuava fent només des de Madrid, i és que no concebia una autonomia política que a la pràctica estigués buida de contingut i de recursos econòmics. Per si això no fos prou, la inestabilitat política del començament de l'any 81, amb la dimissió del president Suárez i l'intent de cop d'estat del 23 de febrer durant la sessió d'investidura, va congelar les converses entre l'Administració central i la Generalitat. Massa dies, setmanes i mesos per a una persona que sabia i entenia el valor de la vida i del temps.

Però Oró era per sobre de tot un científic, i no es volia quedar enrere en una disciplina, la bioquímica, que avançava molt ràpid. Tenia família als Estats Units, la Maria Elena,

PARLAMENT DE CATALUNYA

Anna Erra i Solà
Presidenta

que avui ens acompanya, i els seus germans, i Houston el reclamava. Així, al cap d'un any i mig Oró va renunciar a l'acta de diputat i va reprendre la seva activitat investigadora.

Tinc la sensació que des d'un bon principi el mateix Oró intuïa que el seu retorn podia ser més temporal que no definitiu, i en una entrevista concedida al diari *Avui* el gener de l'any 80, i davant la pregunta de com es veia un científic en la tasca parlamentària de fer lleis, va respondre amb un joc de paraules força enginyós i va dir: «Tinc molta il·lusió, però no em faig il·lusions», una frase premonitòria del fet que ell ja intuïa que les coses no serien fàcils, i certament no ho van ser.

Però durant aquell temps, i a banda de la funció estrictament parlamentària, Oró va ser molt actiu promovent debats, col·loquis, xerrades, per divulgar la recerca científica a Catalunya. I en la roda de premsa de comiat, el president Pujol –potser ho recordeu, president– li va donar les gràcies públicament pel sacrifici que va fer en el seu moment, però també per la voluntat de continuar vinculat a Catalunya a favor de la recerca i l'excel·lència al nostre país. I val a dir que Oró va complir amb escreix revertint en Catalunya tot allò que va aprendre i adquirir als Estats Units. Cal posar en valor la seva contribució a la llavor i al creixement de la política científica a Catalunya. Oró se'n va tornar a Houston de la mateixa manera que havia tornat a Catalunya: per la porta gran.

Com deia abans, el nostre científic no es reconeixia a si mateix com un polític, però crec que ningú no posa en dubte que les qualitats humanes i intel·lectuals del professor són imprescindibles en la política.

Felicitem-nos per haver comptat amb el doctor Oró en aquells mesos tan convulsos i alhora il·lusionants. Recordar-lo avui i sempre és el millor tribut que podem fer a la seva persona i al seu llegat.

Moltes gràcies.